Милици хроникинчен

Эх, черкке, пăрăнсамччĕ манран аяккарах

Юлашки вăхăтра эрех ĕçекенсен йышĕ палăрмаллах ÿссе кайни вăрттăнлăх мар. Йĕри-тавралла пăхар-ха, "симĕс çĕлене" пула кил-йышра хирĕçÿ тухать, чылай йывăр çемьери çамрăк "калчасен" хĕн курса пурăнма тивет. Алăсем вара пĕр хăнăхнă ултавлă черкке патнех туртăнаççĕ-çке. Тен, этемлĕхе çухатни, кăмăл-сипет мĕнне пĕлменни, ачасен умĕнчи тивĕçе пурнăçлайманни XXI ĕмĕрĕн пĕр палли?

Муркаш салинчи Октябре 50 çул урамри пĕр çуртра пулса иртнĕ ĕçĕн тĕп сăлтавĕ те – ултавлă шĕвеккех. 1976 çулта çуралнăскер (паллах, ун пеккине арçын теейĕмĕн, ăна вăл тивĕç мар) эрех ĕçсе ÿсĕрĕлнĕ. Чикĕрен иртсе кайсан киккирик ытла вĕриленсе каять çав. Кайран кçу умне арăш-пирĕш курăнать пулас. Те сыхланас тесе, те чăрсăр кĕвĕçÿ туйăмĕ çиеле тухăран, çакскер алла çĕçĕ илет. Намăса çухатнăскер арăмне вĕлерессипе хăратать. Халĕ вара çав пÿтсĕр пирки пакунлисем РФ УК 119-мĕш статйипе уголовнăй ĕç пуçарасси çинчен шутлаççĕ.

Çак хирĕçÿн сăлтавне те эрехре шырамалла пулĕ. Февралĕн 4-мĕшĕнче Юнкă ялĕнчи Яблоневая урамра пурăнакан хăй арçын пулнине ĕнентерме шутланă пулмалла. Çапла çав, вĕсенчен чылайăшĕ черкке ăшне путсассăн тискерленсе каяççĕ. 1 сехетре Юнкăри Культура çурчĕ умĕнче арăмне тапса-çапса пĕтерет. Хытă суранланнăскере больницăна илсе çитерме тивет. Тĕрĕслев хыççăн сылтăм пĕвер суранланни паллă пулать. Халĕ ку пÿтсĕр пирки РФ УК 116 статйипе уголовнăй ĕç пуçарас ыйту тăрать.

Шел пулин те, кил-çурт ăшшине, çемье тĕпелне упракансене ăшă сăмах калас вырăнне, ав, еплерех тискерлĕх кăтартаççĕ.

Пĕрисем пухаççĕ, теприсем вăрлаççĕ

Мĕнле те пулин йывăрлăх тухсан Турра тархаслатпăр, çăмăллăх ыйтатпăр. Çак тĕллевпех чиркĕве кайсан, мĕн чухлĕ те пулин укçа хума тăрăшатпăр. Паллах, пысăк укçа паракан сахал.

Акă, пирĕнтен кашниех Муркаш автостанцинче пулнă пулĕ. Залра Муркаш чиркĕвĕ валли укçа пухмалли ещĕк ларнă. Пĕри вара пуйма шутланă-ши, Турăран та шикленменскер, кукăр аллипе ещĕке çаклатса тухса кайнă. Пухăннă укçа кирлĕ çĕре çитеймен çав, пакунлисем çывăрса лармаççĕ, çак вичкĕн куçлă çын пекех, пуйма шутланă çынна йĕрлесе тытаççĕ. Вăл вара Ятман ялĕнчи 1954 çулта çуралнă арçын пулнă. Çапла çав, вăрă çулĕпе инçех каяйман тата кĕсье те хуланланмĕ.

Намăс мар-и?

Хăшĕсем ниме пăхмасăр Мускава е ытти çĕре кайса ĕçлеме тăрăшаççĕ. Кил-йышăн укçа-тенкĕ енчен тĕрек пулса тăраççĕ. Теприсем вара, ни ăна, ни кăна пултарайманнисем, пуçтахланса çÿреççĕ, ыттисене хăратма пикенеççĕ. Январĕн 29-мĕшĕнче Кивĕ Матьăк ялĕнче пурăнакан 1976 çулта çуралнă арçын тата Çĕмĕрткасси ялĕнчи 1989 çулта çуралнăскер, усал шухăш тытаççĕ. Çапла вара 16 çулти çамрăка пусмăрласа 5000 тенкĕ укçа тапăнса ыйтаççĕ. Мĕншĕн тар кăларса ĕçлес, ямăтти те пур терĕçши? Анчах та вăл часах пыра ларать çав.

Февралĕн 1-мĕшĕнче вара Ильинка ял тăрăхĕнче çавăн пек тÿнтерле ĕç пулса иртнĕ. Уйкас ялĕнчи 1984 çулта çуралнă тата Вăрманкас ялĕнчи 1982 çулта çуралнă пÿтсĕрсем Шерек ялне кайнă. Совеçе çухатнăскерсем, пĕрле кавар туса пĕр хуçалăха 22 сехетре кĕреççĕ. 1987 çулта çуралнă хĕре тĕп тăвассипе хăратса 4 пин тенкĕ укçа ыйтаççĕ.

Арçын ушкăнне кĕрекенскерсем, епле намăс мар сире? Сирĕн малашлăх, пулас çемье пирки шутламалла. Эсир вара?..

Вăрă çулĕ – кукăр çул

Кулленхи пурнăçра тăтăшах вулатпăр тата куратпăр вăрă çулĕ ăçта ертсе кайнине, анчах та çын йăнăшĕ çинче вĕренме пĕлейместпĕр-ха. Çапла вара юлашкинчен хамăр тунă йăнăшсем çинчех вĕренме тивет. Уйрăмах çакă çамрăк ăру çине ытла та пысăк хура пăнчă лартса хăварать.

Хорнуй ялĕнчи Шкул урамĕнче пурăнакан 1979 çулта çуралнă арçын хăйĕнчен чылай кĕçĕн пулнине пĕлсе тăрсах çул çитмен çамрăка вăрă çулĕ çине тăратма пикенет. Çапла вара хавхалантарассипе шантарать, пĕрле пыма астарать. Çул çитменскере "Просвещенец" коллективлă садри дача çурчĕсене вăрлама илсе каять.

"Шкул – иккĕмĕш кил", –

теме хăнăхнă эпир мĕн пĕчĕкрен. Унта ăс-тăн пухма тата ыррă йăла-йĕркене вĕрентме кăларса яратпăр-çке килтен хамăр ачасене. Вĕсем вара мĕнле шухăш-тĕллевпе çÿреççĕ-ха? Шел те, пурĕ пĕр мар çав. Акă, Кĕрткасси ялĕнчи Çĕнтерÿ 30 çул урамра пурăнаканскер, урок çинчен ытлах шухăшламан курăнать. 8 сехетре Сосновкăри шкул коридорĕнче хăйĕнчен кĕçĕн ачана хĕнессипе хăратнă, "Винстон" сигарет пачки ыйтнă е февралĕн 3-мĕшĕччен кашни кун пилĕк тенкĕ парса тăмалла пулнă. Ку ĕç январĕн 31-мĕшĕнче пулнă. Шкул сакки çинче çавăн пек йĕркерĕк пулсан, унтан тухсан вара мĕн пирки ĕмĕтленмелли, шутламалли юлать-ха. Çакăн пекки унăн пĕрремĕш пулнă-ши е малтан та?

Аннене ăшă сăмах е ...

Анне пире ырăпа усала уйăрма вĕрентет. Вăл яланах лайăххине çеç сунать. Пĕрремĕш вăрттăнлăха та ăнах уçса паратпăр. Анчах та вĕсене тивĕçлипех хаклама пĕлетпĕрши-ха?

Муркаш салинче 17 çулхи хĕр амăшĕпе хирĕçÿ кăларать. Çамрăкскер лăпланса лараймасть, ун çине алă çĕклет.

Тепĕр тăватă кун иртсен çак хĕрарăм çула тухать. Автаккасси-Козьмодемьянск автоçулăн 31-мĕш километрĕнче Тутаркасси ялĕ çывăхĕнче ăна паллă мар машина çапса хăварать. Анчах та йывăр сурансем çук пирки больницăна кайман.

Çак кунах çÿлерех асăннă ĕç пирки пакунлисем тĕпчев ирттернĕ. 17 çулхи хĕр çепĕç кăмăллиех пулманни курăнать. Милици ĕçченĕсене киревсĕр сăмахсемпе кÿрентернĕ. Тĕп тăвассипе хăратса тум-тирĕсенчен тытса туртkалашнă. Анчах та кăсăрукисем хăрасах лармĕç, тивĕçлĕ мерăсем йышăнĕç.

Çавăн пекех Москакасси ялĕнчи Московски урамĕнче те пĕр çуртра шăв-шав тухать. 35 çулхи арçын хăйне пĕчĕк чухне кам пăхса ÿстернине хăварт маннă пулас. Амăшĕпе хирĕçÿ кăларать, ăна кÿрентерет. Анчах та, усал ĕçĕн ĕмĕрĕ кĕске тенĕ евĕр, халĕ тивĕçлĕ мерăсем йышăнаççĕ.

Пичете шалти ĕçсен материалĕсем тăрăх хатĕрленĕ.

Вулакан пултарулăхĕ

Чăвашăм, чăваш, эс пултăн йăваш, вырăс халăхĕ саншăн пулчĕ хавас...

Кам-ши эсĕ, Иван Яковлевич Яковлев? Эпĕ сан сăнна художниксен ÿкерчĕкĕсем çинче çеç курнă-çке. Мăк сухаллă асатте темелле-ши е мучи-ши? Анчах эсĕ маншăн асатте те, мучи те. Эсĕ пире, чăваш ачисене, тăван чĕлхепе вулама кĕнекесем çырса хăварнă. Эсĕ тăрăшнипе мар-и-ха çепĕççĕн, илемлĕн, ачашшăн тухаççĕ вуланă чух чăваш сăмахĕсем.

"Чăваш кĕнекине ĕне çинĕ", тенĕ ĕлĕкрех. Иван мучи ырми-канми тăрăшнипе вырăс халăхĕпе танах халĕ пирĕн те чăваш букварĕ пур. Пĕрремĕш хут ăна эпир шкула кайиччен аннепе юнашар ларса тыткаласа пăхатпăр. Унăн ăшă аллисем мана пуçран ачашласа букварь çинчи сас паллисене кăтартаççĕ. Вĕсене аннен алли манăн пĕчĕк пÿрнесене тытса тĕллеттерет. Çак ăслăлăх çăл куçĕ кашни кун малтан мала чĕнетчĕ. "Вула, мана вула, ăслă та тăнлă пулăн", – тенĕн туйăнатчĕ. Вăхăт иртнĕçемĕн иртет, унтанпа миçе кĕнеке вуламан пулĕ. Анчах та манăн малтанхи, анне илсе панă букварь, нихăçан та асран тухас çук. Çавăн пекех, кĕнекене ан çĕт, вăл сана ăслă тăвасшăн, тенĕ сăмахсем те манăн асăмран тухмаççĕ.

"Чăваш ачи, эс пул ялан йăваш", – çак сăмахсем те питĕ вырăнлă пулĕ тетĕп. Чăваш мĕн ĕмĕртен тăрăшуллă, тирпейлĕ, ĕçчен пулнă. Вăл ĕçре йăпану тупнă. Унăн ачашлăхĕ, йăвашлăхĕ ĕçре тупланнă. Çавăнпа та чăнчăн чăваша яланах уйăрса илме пулать. Анчах хăшĕ-пĕри хăй чăваш пулнăран вăтанать, ачисене чăвашлăхран ютшăнтарать. Тен, малалла та çакăн пекех пулсассăн, пĕчĕкккĕнпĕчĕккĕн чăваш нацийĕ çĕр çинче юлмасла хăрушлăх тухса тăмасть-и-ха? Хăш чухне ман пуçра çакăн пек шухăш та çуралать. Эпĕ вара хам чăваш пулнишĕн çав тери савăнатăп, мухтанатăп, мĕншĕн тесен вăл – атте-анне чĕлхи.

Е. НИКОЛАЕВА.

Сосновка ялĕ.

Спорт

РФ спорт мастерĕн нормативне пурнăçланă

Февралĕн 1-мĕшĕнче Ижевск хулинче йĕлтĕрпе чупса Раççейре мала тухассишĕн ăмăртусем иртнĕ. Чăваш Республикин командин шутĕнче Муркашри ачасемпе çамрăксен спорт шкулĕн Ярапайкасси уйрăмĕн воспитанници Наташа Алексеева ăмăртнă. Ирĕклĕ майпа спринт ăмăртăвĕнче вăл япăх мар кăтартусем тунă, Раççей спорт мастерĕн нормативне пурнăçлама пултарнă. Э.А. Гордеев тренер хăйĕн воспитанникĕн çитĕнĕвĕпе тивĕçлипех мухтанма пултарать.

Муркаш ял тăрăхĕн команди – пĕрремĕш

Февралĕн 3-мĕшĕнче Муркашри Спорт çуртĕнче хĕрарăмсем хушшинче волейболла выляссипе районта мала тухассишĕн ăмăртусем иртнĕ. 8 команда хутшăннă унта. 1-мĕш вырăна Муркаш ял тăрăхĕн команди тивĕçнĕ. Калайкасси ялĕн «Оринино» хуçалăх командисем ыххăнхи вырăнсене пайланă.

Хамăр инф.

Пирĕн пата çыраççĕ

Пирус туртни сиенлĕ

"Этем 100 çулччен пурăнма пултарать, – тенĕ И.П. Павлов академик. – Анчах эпир хамăра хамăр тытма пĕлменнипе, йĕркесĕр пурăннипе, хамăр организма типтерлĕ тытма пĕлменнипе çак цифрăна нумай пĕчĕклететпĕр".

Пирус сиенĕ çинчен сахал мар калаçатпăр пулсан та, туртма пăрахаймастпăр-çке. Мĕнре-ши сăлтавĕ? Мĕншĕн çынсем (арçынсем ытларах чухне) пирус туртма пуçлаççĕ? Мĕнле пăрахмалла-ши çак наркăмăша? Тата пăрахма пулать-ши? Çакăн пек ыйтусене хускатрĕç те ĕнтĕ Атапай шкул ачисем. Вĕсем пирус сиенĕ çинчен "Пирус туртнине хирĕç кĕрешни – сывлăхшăн кĕрешни" проект çырса хатĕрлерĕç. Çак ыйту пайанхи куншăн пысăк пĕлтерĕшлĕ пулса тăрать.

Пирус сиенне хирĕç медицина ĕçченĕсем çеç мар, пур халăх пĕрле пуçăнса кĕрешсен çеç çĕнтерме пулать. Кунта учительсем те, воспитательсем те, шкул ачисем те, вĕсен ашшĕ-амăшĕсем те, çамрăксем те хутшăнмалла.

Енчен те çемьере ашшĕ е амăшĕ пирус туртать пулсан, ăçтан-ха вĕсен тĕпренчĕкĕ, вĕсен ачи пирус ан туртăр. Аттесенчен вĕренетпĕр вĕт-ха ытларах чухне.

Çавăнпа та ашшĕ-амăшĕсен хăйсен ачин пуласлăхĕ, малашлăхĕ çинчен хальтерех шухăшласчĕ.

Е. КОЛБАСОВА.

Атапай шкулĕ.

Пĕлтерÿсем. Объявления

Соблюдайте Правила охраны газораспределительных сетей!

Вниманию глав сельских поселений, руководителей сельскохозяйственных и промышленных предприятий, фермерских и арендных хозяйств, частных лиц и других землепользователей, а также руководителей подрядных организаций.

По территории населенных пунктов Моргаушского района и за пределами поселений проходят подземные газопроводы, обозначенные железобетонными столбиками и опознавательными знаками, нанесенными на постоянные ориентиры.

Если Вы собираетесь производить какие-либо строительные или земляные работы, то до начала выясните: не проходят ли на этом участке подземные газопроводы.

В охранных зонах распределительных газопроводов без письменного согласия филиала "Моргаушимежрайгаз" ОАО "Чувашсетьгаз" запрещется:

- Обработка почвы на глубину более 0,3 метра;

- Любые работы, связанные вскрытием сетей;

- Строительно-монтажные работы с применением строительной техники.

При необходимости выполнения работ в охранной зоне газораспределительных сетей вы обязаны:

- письменно согласовать предстоящие работы с филиалом "Моргаушимежрайгаз" ОАО "Чувашсетьгаз" и получить в райадминистрации ордер (разрешение) на производство земляных работ;

- не менее чем за 3 рабочих дня до начала работ пригласить представителя филиала "Моргаушимежрайгаз" на место производства работ для указания по технической документации трассы газопровода и мест шурфования (для определения точного местонахождения газопровода);

- за сутки до начала работ сообщить телефонограммой в филиал "Моргаушимежрайгаз" о дне и часе производства работ, при выполнении которых необходимо присутствие эксплуатирующей организации;

- не допускать к работе в охранной зоне газораспределительных сетей применение механизмов и ударных инструментов.

Для исключения случаев причинения ущерба нашему предприятию и непрятностей себе по его возмещению соблюдайте Правила охраны газораспределительных сетей и условия производства работ в пределах охранных зон газораспределительных сетей.

Должностные лица и граждане, виновные в нарушении требований перечисленных выше Правил, а также функционирования газораспределительных сетей, привлекаются к ответственности в порядке, установленном законодательством Российской Федерации.

По всем вопросам, касающимся производства земляных работ вблизи подземного газопровода, следует обращаться по адресу: **д. Ландыши, Филиал "Моргаушимежрайгаз" ОАО "Чувашсетьгаз". Телефоны: 2-17-33, 2-14-82.**

ЗАКУПАЕМ ПО ДОРОГИМ ЦЕНАМ:

- упитанных быков, телок, свиней, коров в живом виде; свинину.

Телефон для справок: 60-662, 8-9603051597 звонить в любое время суток. Герман. 2-3.

Продается кирпич завода «Керамблок» полуторный со 2 цеха. Тел.: 8-960-300-62-92.

Хура çуна сутатăп. Хакĕ калаçса татăлнă тăрăх. Тел.: 8-906-384-21-98.

Предлагаем керамзитобетонные блоки пропаренные, цемент, шифер, рубероид, песок речной, гравмассу, керамзит. Доставка бесплатно. Предлагаем транспортные услуги. Тел.: 8-960-307-41-78, 8-927-862-27-02, 8-927-851-47-82. 2-3.

Калайкасси ялĕнче çăм арманĕ ĕçлет. Апрелĕн 1-мĕшĕччен. Кану кунĕсĕр, ирхи 7 сехетрен пуçласа. Тел.: 8-905-347-21-35, 36-2-33. 1-2.

Спутниковое телевидение от 21 до 1200 каналов. От 5 тыс. рублей, с установкой. Тел.: 8-906-385-29-30, 8-927-666-93-95, 2-18-48 (после 18 часов). 2-5.

ООО «Моргаушсельхозхимия» на постоянную работу требуются водители на автомобиль КамАЗ. Опыт работы не менее 2-х лет. Возраст - не старше 50-и лет. Оплата 12.000 (двенадцать тысяч) рублей, соц. пакет. 1-2.

Куплю пух-перо (гусиное, утиное новое и старое). Тел.: 36-2-37, 8-903-379-01-23. 1-2.

Муркаш, Шаптак Муркаш, Çурлатри ялĕнче пурăнакансене тырă авăртса паратăп. Тырăна армана турттарса пыма тата çăнăха леçсе пама транспорт пур. Тел.: 2-25-18 (каçхине шăнкăравламалла). 2-2.

Хура тĕслĕ ĕне сутатăп. 4 хут пăрулатă, сĕтне лайăх парать. Тел.: 8-905-198-01-46.

Халăхран лайăх хакпа ĕне, вăкăр, тына ашпа тата чĕрĕ виçепе пуçтаратпăр. Тел.: 60-7-10, 8-927-848-17-06. 4-4.

ГУП ЧР "Моргаушский издательский дом"
Моргаушская районная газета
"ÇĔНТЕРŸ ЯЛАВĔ"

УЧРЕДИТЕЛИ:
Министерство культуры, по делам национальностей, информационной политики и архивного дела Чувашской Республики.
Государственное унитарное предприятие Чувашской Республики "Моргаушский издательский дом".

Заместитель гл. редактора
В.Л. ШАПОШНИКОВ.

АДРЕС: 429530, Чувашская Республика, село Моргауши, улица Мира, дом 9.
ТЕЛЕФОНЫ: директор-главный редактор - 2-11-36, заместитель главного редактора - 2-12-82, бухгалтерия - 2-11-35, отделы: общественно-политической жизни, социальной жизни - 2-12-82, сельского хозяйства - 2-11-38.
E-mail: morpress@cbx.ru

Газета зарегистрирована управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по Приволжскому федеральному округу. Свидетельство о регистрации СМИ ПИ № ФС 18-2329 от 15 августа 2005 года.

Газета выходит на чувашском языке по средам, субботам.
Печать офсетная, объем 1,5 п. листа. Тираж 3530.
Материалы на правах рекламы публикуются под знаком Р или рубрикой «Аталану çулĕпе».
Время подписания в печать в 17 час. 20 мин., подписано - в 17 час. 09.02.2007 г.
Заказ 345
Дежурный по номеру ИЛЛАРИОНОВА Р.А.
ИНДЕКС ИЗДАНИЯ: 54822.

Номер набран и сверстан в ГУП "Моргаушский издательский дом", отпечатан (вкладыши - в ГУП "Моргаушский издательский дом") в типографии ГУП "ИПК "Чувашия": 428019 г. Чебоксары, пр. И. Яковлева,13. Качество печати соответствует оттискам, предоставленным редакцией.